

СУТНІСТЬ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Анотація. Розглянуто поняття податкової політики, визначено її завдання та вплив податкової політики на рівень життя населення.

Аннотация. Рассмотрено понятие налоговой политики, определены ее задачи и влияние налоговой политики на уровень жизни населения.

Annotation. The article considers the concept of tax policy. Its tasks and the effect of tax policy on the living standards of the population are determined.

Ключові слова: податкова політика, податкове регулювання, податкове навантаження, суб'єкти господарювання.

Податкова політика є одним із методів державного регулювання ринкової економіки, вона здійснює вплив на формування структури виробництва, результати господарювання, проведення соціальних перетворень. А. Соколовська вважає, що "сучасна податкова політика полягає у встановленні та зміні елементів податкової системи, а саме різновидів податків, ставок, структури податкової системи, суб'єктів, об'єктів оподаткування, податкової бази, пільг тощо для забезпечення надходжень до бюджету, достатніх для виконання державою покладених на неї функцій та стимулювання економічного зростання" [1].

Погоджуючись з Ю. Воробйовим, можна стверджувати, що інструментарій податкової політики можна вважати ефективним, якщо він надає змогу стимулювати економічне зростання, підприємницьку активність та сприяє виконанню соціальної функції держави [2]. Ось чому потрібно оцінювати не лише економічну ефективність, а й вплив податкової політики на рівень життя населення.

Проблемам, окремим питанням податкової політики присвячені роботи О. Василика, В. Вишневського, А. Даниленка, І. Луніної, А. Соколовської, Д. Серебрянського, В. Федосова, Л. Шаблістої та ін.

Віддаючи належне цим напрацюванням, необхідно зазначити, що на сьогодні існуюча в країні податкова політика є одним з найголовніших протиріч між суб'єктами господарювання та державою.

Метою роботи є проведення аналізу податкової політики в Україні та визначення її сутності.

Виявленню впливу податкової політики на рівень життя населення має передувати визначення сутності самої податкової політики. У цілому поняття "податкова політика держави" трактується по-різному. С. Юрій та Й. Бескид характеризують податкову політику як "діяльність держави у сфері запровадження, правового регламентування та організації управління податків і податкових платежів до централізованих фондів грошових ресурсів" [3]. Л. Шабліста визначає податкову політику як "діяльність держави у сфері встановлення й стягнення податків" [4]. У фінансовому словнику А. Загороднього, Г. Вознюка і Т. Смовженка це поняття трактується як "...державна політика оподаткування юридичних, фізичних осіб. Її метою є формування державного бюджету та одночасне стимулювання ділової активності підприємств" [5]. Отже, податкова політика – це сукупність дій держави, які спрямовані на формування фінансових ресурсів бюджету з метою досягнення економічних та соціальних цілей.

Основними завданнями податкової політики в Україні з позицій існуючих економічних проблем та здійснюваних зараз перетворень є [4]:

- формування та використання фінансових ресурсів;
- розвиток підприємництва;
- якість життя та зайнятість населення;
- інвестиційна та інноваційна політики держави;
- контроль за використанням бюджетних коштів.

Податкове регулювання впливає на всі складові економічної та соціальної сфер, однією з яких є рівень життя населення. Дане регулювання залежить від пріоритетів держави. Це може бути освіта та культура, житлові умови, транспортні засоби, умови праці, зайнятість та ін. Межі й масштаби податкового регулювання рівня життя населення суттєво обумовлює система принципів, на яких ґрунтується податкова політика держави. Серед них такі, як принцип наукової обґрунтованості; визначеності; оцінки та обліку очікуваних ефектів; урахування та узгодження різних інтересів; єдності стратегії і тактики; гнучкості; гласності (прозорості); політичної відповідальності [6], назви яких говорять самі за себе. Однак оцінюючи ситуацію в Україні, слід зазначити, що майже всі з цих принципів або не реалізуються взагалі, або реалізуються мінімально. Щоб податкова політика була ефективною потрібно, щоб дані принципи виконувалися.

Також податкова політика здійснює значний вплив на діяльність суб'єктів господарювання, на їх прибутковість, платоспроможність, фінансову стійкість, можливість формування фінансових ресурсів для інвестиційної діяльності, конкурентоспроможність продукції. Рівень цього впливу залежить від системи оподаткування – самого складу податків, рівня їх фіскальності, методів їх стягнення, стабільності та досконалості

вимогам часу. Сьогодні ще існують неузгодженості та протиріччя окремих норм податкового законодавства, безсистемне надання пільг та перекручування суті окремих видів податків.

Проблема діючої системи оподаткування полягає у нестабільності норм податкового законодавства. Для суб'єктів господарювання існує проблема прилаштування до системи оподаткування, тому будь-який новий податок чи зміна ставок чинних податків може зруйнувати доходи підприємств, підштовхнути їх до підвищення цін або спонукати до тимчасового або постійного уникнення оподаткування.

Важливою характеристикою податкової політики держави є рівень податкового навантаження на платника податків – суб'єктів господарювання.

Аналіз розподілу податкового навантаження є важливим і невід'ємним компонентом процесу розробки рекомендацій вдосконалення впливу податкової політики на діяльність суб'єктів господарювання. Метою цього аналізу є визначення тих економічних суб'єктів, які врешті нестимуть податкове навантаження того податку чи податків, які спочатку, можливо, передбачались для обкладання певного виду діяльності або певних суб'єктів господарювання.

Складність реалізації податкової політики рельєфно проявляється при аналізі окремих податків, які мають найбільший вплив на діяльність підприємств, зокрема податку на прибуток підприємств, ПДВ, податку на доходи фізичних осіб.

Збільшення зайнятості, площі житла, яким забезпечено населення, покращення умов праці – це показники, що вказують на ефективність податкової політики.

Отже, можна зробити висновок, що сутність податкової політики виявляється в сукупності правових, фінансових і організаційних заходів держави у сфері регулювання бюджетних і податкових відносин, які спрямовані на формування й використання фінансових ресурсів у системі регулювання економічного та соціального розвитку країни. Вона визначається ступенем впливу держави на соціально-економічні процеси і змінюється під впливом інтеграційних процесів, що відбуваються в світогосподарських зв'язках. Податкова політика здійснює значний вплив на рівень життя населення і вона має бути спрямована не тільки на виконання фіскальної функції, а й на інші завдання соціально-економічного характеру.

Наук. керівн. Єніна-Березовська А. О.

Література: 1. Соколовська А. М. Податкова система України: теорія та практика становлення / А. М. Соколовська. – К. : НДФІ, 2001. – 372 с. 2. Воробйов Ю. М. Податкова політика держави та її вплив на формування фінансового капіталу підприємств / Ю. М. Воробйов // Фінанси України. – 2000. – № 9 – С. 115–120. 3. Юрій С. І. Бюджетна система України : навч. посібн. / С. І. Юрій, Й. М. Бескид. – К. : НІОС, 2000. – 396 с. 4. Шабліста Л. М. Податкова політика у трансформаційний період / Л. М. Шабліста // Актуальні проблеми економіки. – 2001. – № 3–4. – С. 26–33. 5. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смолженко. – К. : Знання, 2000. – С. 587. 6. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій : навч. посібн. / під ред. проф. Ю. Б. Іванова, І. А. Майбурова. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. – 226 с.